

4.3.6.1 Ijskast: al eeuwen oud

In een koele omgeving bewaart voeding langer en beter. Een goed geïsoleerde en goed sluitende kast waar je ijs in legt blijft koel. Een ijskast 📖 of een koelkast dus.

Zet de kast in een koele ruimte.

Open en sluit ze voorzichtig, zodat de koude (lucht) er door de bewegende deur niet uitgezogen wordt. Daarom is het ook zinvol lege ruimte met lege dozen op te vullen, die houden de koude lucht nog beter in de kist (ook in je vriezer).

Maar hoe kom je aan ijs? Dat kan je in een ijskelder 📖 bewaren.

De traditie om ijs te oogsten wordt in Squam Lake, New Hampshire nog jaarlijks in eer gehouden. <https://www.youtube.com/watch?v=9xE6Wu7gVmE>

In 1919 deed men dit ook al/nog. <https://www.youtube.com/watch?v=3x9rc-54s-l>

Coolgardie safe was rond 1890 in Australië de eerste koelkast met wanden en deur in jute. De voetjes stonden in een waterbak.

Baltazar Ushca (74 jaar in 2019) is de laatste ijshandelaar in de Andes (Ecuador).

Tweemaal per week beklimt hij de 6.300 m hoge vulkaan Chimborazo om met 3 ezels (2 blokken, 40 kg) ijs op te pikken om drankjes te koelen.

Een prima, koele bewaarkelder voor aardappelen, kool en fruit kreeg men door alles op te slaan in dekschuiten. Water befrist past als het lang en hard genoeg vriest. Met wat wandisolatie blijft de temperatuur lang vrijwel constant (tussen 4 en 8 graden).

Onze voorouders waren zeer vindingrijk met de middelen die ze hadden.

Boter werd in de zomer ook vaak in een emmer in de waterput bewaard, zodat ze niet smolt.

Het principe was al vroeger gekend, maar pas in 1859 bouwde de Fransman Ferdinand Carré een **koelkast**. Na de lancering op de wereldtentoonstelling in Londen in 1862 werd het een enorm succes.

In Vliermaal (be) beheert de Nationale Boomgaardenstichting hoeve Renard (1941). Die heeft nog een origineel koelhuis: de vloer van deze schuur bestaat uit stevige, op hun kant staande balken met een even brede tussenruimte. Daaronder zigzaggen gemetselde bakstenen loopgraven die aan 2 tegenovergestelde muren aan de buitenkant uitkomen in een soort geïsoleerd kelderraam. Dat kan naar behoeven open of dicht gemaakt worden om op koele momenten ('s nachts) frisse lucht door de tegen en op elkaar gestapelde kisten binnen te laten stijgen en circuleren. De warmere bovenste lucht kon via 3 open te zetten kleppen door het dak afgevoerd worden. 's Morgens gaan de kleppen en deuren terug dicht. Tot ver in de lente kon de temperatuur zo afgetopt worden tot maximaal 9°C.

♪ *'Ijskast: plaats waar je etensresten bewaart tot je ze moet weggoien.'* nr Al Boliska